

SLIKARSKA BAŠTINA OBITELJI GARAGNIN U XVIII. ST. PO INVENTARU KUĆE IZ GODINE 1798.

Fani Celio Cega

UDK 75/76 : 728.11.034.7 (497.5 Trogir) (093) "17"

Izvorni znanstveni rad
Fani Celio Cega
Muzej grada Trogira

Na temelju proučavanja inventara kuće Garagnin iz godine 1798. autorica daje pregled slikarske baštine po prostorijama u kojima su se slike nalazile. Budući da su arhivski podaci vrlo oskudni, samo se, na žalost, nekoliko slika moglo prepoznati. One se danas uglavnom nalaze u Muzeju grada Trogira u palači obitelji Garagnin, odnosno Garagnin Fonfogna.

Proučavajući arhivsku građu, pogotovo popise imovina pojedinih uglednih obitelji iz prošlih stoljeća, ne stječe se samo uvid u njihov svakodnevni život, imovinsko stanje, način odijevanja itd., nego se može zaključiti kako su se oni odnosili prema umjetnosti, pogotovo prema slikarstvu.

U plemićkim i gradanskim kućama XVIII. stoljeća u Trogiru nije zabilježen velik broj vrjednjih slika, kao što je to bio slučaj s crkvenim zbirkama u kojima su se našla djela poznatih talijanskih baroknih majstora poput Nikole Grassija (1682.-1748.), Antonija Marinettija zvanog Chioggiotto (1719.-1790.), Teodora Matteinija (1754.-1831.), Antonija Zuccara (1825.-1892.), te mnogih drugih manje poznatih imena.¹

Pretpostaviti je da su pojedine ugledne gradske obitelji imale u posjedu slike, ali se, na žalost, malo o njima danas zna, jer su slabo sačuvane, a arhivski su podaci vrlo oskudni.

Obitelj Garagnin posjedovala je, primjerice, danas dragocjenu zbirku bakropisa rađenih u radionicama vrsnih majstora XVIII. st., prema originalima onodobnih i ranijih umjetnika kao što su bili Correggio, Caravaggio, Michelangelo i mnogi drugi.² Zbirka se danas nalazi u Muzeju grada Trogira nekad palači obitelji Garagnin, odnosno od 1840. obitelji Garagnin Fonfogna. Pojedine se slike spominju u starom inventaru kuće iz godine 1798. koji se danas čuva u splitskom

¹ K. Prijatelj, Trogirska slikarska baština, Mogućnosti 10-11/1980, 1072-1073.

² Zbirka grafika obitelji Garagnin u Muzeju grada Trogira, Trogir 1996.; R. Tomić, Trogirska slikarska baština, Zagreb-Split 1997, 200-231.

Povijesnom arhivu pod nazivom *Inventario degl' effetti mobili ed uttensi inservienti alla Casa di abitazione in Trau della Nobili sign. Fratelli Coo: Garagnin.*³

Nakon pada mletačke vlasti u Trogiru 1797. godine, u nastalim nemirima stradala je uz ostalo i kuća Garagnin. Zahvaljujući spomenutom popisu iz godine 1798., dakle godine poslije nereda, doznajemo što je sve u kući ostalo nakon pustošenja. Što je pak odneseno, može se samo pretpostaviti po tome što su pisali ondašnji očevici.⁴

U inventaru se spominju uz ostalo slike koje su ostale u kući nakon što je oplaćkana. Inventar daje opis kuće po katovima i prostorijama različitih namjena. Počinje od potkrovlja, a završava podrumskim prostorima.

Prvi zapis o postojanju slika spominje se na četvrtom katu kuće, u inventaru - *nel quarto appartamento del Castello*. Misli se vjerojatno na najviši kat kuće koji se diže poput kule, a koji je imao kupolicu. Otkrivanjem i sanacijom krova godine 1998. otkrivene su drvene stube koje su nekoć vodile do nje, budući da se ona početkom XX. stoljeća više ne vidi. Kupolica je stilski pripadala vremenu Ivana Luke Garagnina (1764.-1841.) koji je za svoje vrijeme bio poznat po istraživačkoj djelatnosti.⁵ S toga razloga mu je zasigurno i služila. U tom prostoru spominju se dva okvira za slike, obična; jedna slika sa starim platnom, pozlaćenog starog okvira, i još jedan stari crni okvir za sliku.⁶ Obvezno se navode i ovde i svugdje u inventaru dimenzije okvira i slika.

U sobi na trećem katu pokraj stare kuhinje, *camera sul terzo piano vicino la vecchia cucina* (pretpostavljam da je to bila soba danas u vlasništvu obitelji Russo koja je otkupila nakon Drugoga svjetskog rata dio kuće), spominje se trinaest slika, *quadri di poco riflesso*, te jedna velika slika na kojoj je crtež Splita.⁷

Prostor stare kuhinje, *cucina la vecchia*, danas se može prepoznati kao prostorija na trećem katu s velikom terasom. Prigodom sanacije krovne konstrukcije prošle godine otkriven je poviše nje veliki dimnjak, a potkrov je bilo potpuno zacrnjeno, što je još jedan dokaz da je tu postojala kuhinja. One su se inače od XVI. do XVIII. st. nalazile bliže krovu.⁸ U njoj je bilo deset slika malih okvira s prikazima iz svetačkih života.⁹

Izgleda da je do nje bila soba Dominika Garagnina (1761.-1848.) koja se u popisu spominje - *sopra il secondo appartamento in Camera fa del sig. Dominico.*¹⁰ Po opisu bila je to soba u plavom. Jedna balkonska vrata vodila su na istu terasu kao i kuhinska a druga na mali balkon s triforom koja gleda na glavnu gradsku

³ Povijesni arhiv Splita, Im. sp./IV.; *F. Cega*, Imovina u kući obitelji Garagnin nakon anarhije 1797. godine. Grada i prilozi za povijest Dalmacije 12. Split 1996, 577-593.

⁴ *F. Cega*, n. dj. (3), 577.

⁵ Ž. Dadić, Trogir i egzaktne znanosti. Radovi međunarodnog simpozija održanog prigodom proslave 700. obljetnice spomena ljekarne u Trogiru. Zagreb 1973, 73-78.

⁶ *F. Cega*, n. dj. (3), 581.

⁷ Isto.

⁸ D. Božić-Bužančić, Društveni i privatni život u Splitu od konca XVII. stoljeća do pada Mletačke Republike. Split 1976. (Objavljeno pod naslovom »Privatni i društveni život Splita u XVIII. stoljeću. Zagreb 1982.), 58.«

⁹ *F. Cega*, n. dj. (3), 582.

¹⁰ *F. Cega*, n. dj. (3), 582-583.

ulicu. Bila je to jedna od najljepših prostorija u palači. U njoj se spominju četiri slike koje prikazuju *Asylum*, *Vetus mundi*, *Vita mundi et Geonomia i Satira Vestalis*. Iz naziva prve slike možemo prepostaviti da se radi o jednom bakropisu, *Asylum Morale*, koji se sačuvao do danas kao dio već navedene zbirke bakropisa.¹¹

Soba koja se navodi kao ona poviše one s portretima, *Camera sopra quella dei ritratti*, prostor je na drugom katu starijeg dijela kuće.¹² Kako je u njoj prevladala crvena boja od zastora do presvlaka na sjedalicama, a imala je klecalo, prepostaviti je da se njome koristila neka crkvena ličnost. To potvrđuju i motivi slike u njoj. Jedna s pozlaćenim okvirom s prikazom sv. Ignacije, dvije manje slike, također s pozlaćenim okvirima, jedna prikazuje sv. Alojziju, a druga sv. Antu te još nekoliko slika s različitim prikazima.¹³

Bila je tu i prostorija koja se naziva sobom poviše one od oružja, *nel secondo appartamento in camera sopra quella dell' armi*, također na drugom katu, pokraj prethodno navedene. U njoj se spominju dvije slike, jedna s prikazom figure na svili i druga na papiru s pozlaćenim okvirom. Potom se opisuje samo izgled i dimenzije još jedne slike pozlaćenog okvira te još tri velike i jedna mala s okvirima i figurama koji se ne ističu.

U portiku iznad drugoga kata, *in portico sopra il secondo appartamento*, navodi se jedna ovalna slika pozlaćenoga okvira s prikazom portreta žene. Na žalost, takva danas nije zabilježena u Muzeju grada Trogira. Sudeći prema ovalnom pozlaćenom okviru vjerojatno ju je naručila sama obitelj u baroknom razdoblju. Tu se radi o prostoru koji je i danas hodnik na drugom katu starijeg dijela palače.¹⁴

U sobi za primanje gospode Katarine, *in camera da ricever della sigr. Cattarina*, spominje se manja slika s prikazom Grgura Barbarige, koja je imala kristalno staklo. Katarina Garagnin, rođena Semonić, bila je majka Ivana i Luke Garagnina. Soba je također bila na drugom katu.¹⁵

U sobi pokraj kuhinje, *in camera vicino la cucina*, navodi se najprije šest slika s pozlaćenim okvirima, jedna prikazuje Blaženu Djevicu Mariju, a ostale povijesne prizore. Potom se spominje slika koja prikazuje Mojsiju. U inventaru stoji *Mose assorto dall' acque*, iz čega zaključujemo da prikazuje Mojsiju iznad vode. Jedan od sačuvanih bakropisa također prikazuje Mojsiju. Međutim, ispod prikaza Mojsije, stoji drugi tekst, *Vidit Moyses Vitulum, et Choros, iratusque...*,¹⁶ a sam bakropis prikazuje Mojsiju na kamenom bloku s podignutim rukama u kojima drži dvije ploče zakona, pa se vjerojatno ovdje radi o nekom drugom prikazu Mojsije. Zatim su tu još četiri beznačajne slike.¹⁷

U jednom od portika kuće koji se nalazio u produžetku stubišta poviše drugoga kata, *sopra il secondo piano il portico d'innanzi la scalla*, prepoznaje se slika koja se sačuvala do danas i u stalnom je postavu Muzeja. Radi se o slici na drvu s

¹¹ F. Cega, n. dj. (3), 583, R. Tomić, n. dj. (2), 229-231.

¹² Dio u kojem danas živi Ika Odak, jedna od posljednjih stanarki muzejske zgrade.

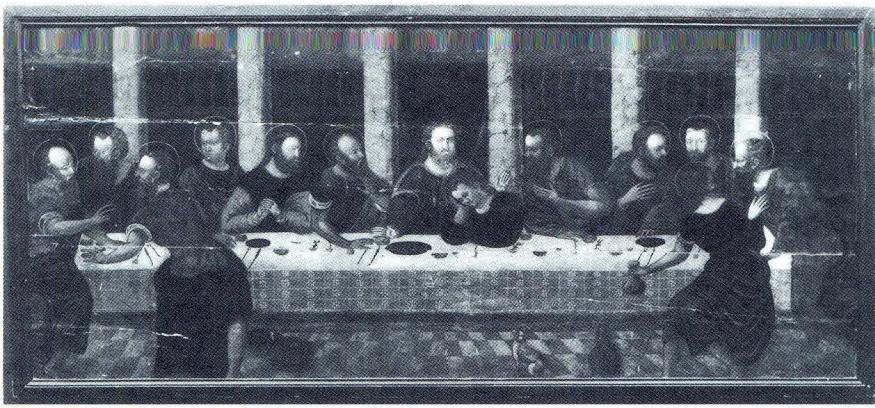
¹³ F. Cega, n. dj. (3), 584.

¹⁴ Isto.

¹⁵ F. Cega, n. dj. (3), 584-585.

¹⁶ R. Tomić, n. dj. (2), 216-217.

¹⁷ F. Cega, n. dj. (3), 585.

Nepoznati slikar. Posljednja večera, kraj 16 - poč. 17. st. (Muzej grada Trogira)

prikazom Posljednje večere koja ima drveni okvir. Slika je djelo nepoznatog autora s kraja XVI., ili početka XVII. stoljeća.¹⁸ Budući da znamo da su Garagnini kao trgovacka obitelj u potrazi za boljim uvjetima života iz Venecije došli u Trogir tijekom XVII. st.,¹⁹ prepostaviti je da su oni sliku otkupili u XVIII. stoljeću kada su već bili ugledni i bogati. U inventaru se u istoj prostoriji spominje još jedna slika nalik na prethodnu koja prikazuje neku bitku, a ima također običan drveni okvir.²⁰

Stara blagovaonica, *vecchio tinello*, koja više nije bila u uporabi već je služila kao prolaz do nove, imala je šest slika s prikazima različitih veduta Venecije, u pozlaćenim okvirima.²¹

Potkrovље poviše nove blagovaonice, *sufitta sopra il nuovo tinello*, imalo je, kako se u inventaru navodi, dva luminarija. Prema tome, radi se o potkrovlju u novijem dijelu zgrade koja je i napravljena u XVIII. st. na temeljima starijih kuća. Krovište se godine 1998. u potpunosti saniralo, a luminariji su popravljeni. To je visoko potkrovљe i tada i u kasnijim razdobljima bilo puno stvari različite namjene jer je bilo prostrano koliko i sama kuća. Uz ostalo u njemu se nabrala devet malih slika s figurama u staklu, još šest sličnih te dva okvira sa staklom.²²

Prostor ispod njega, nova blagovaonica, *nuovo tinello*, krasilo je šest slika, od kojih su četiri prikazivale likove četvorice evangelista, Mateja, Marka, Luke i Ivana, peta sv. Franu, a šesta sv. Paskvala. Slike su imale vrpce i mašne od zelene svile. Također je bila još jedna s prikazom sv. Obitelji. Danas se u Muzeju čuva litografija autora Melchiore Fontana s prikazom sv. Luke Evangeliste. R. Tomić je datira u XIX. stoljeće.²³

¹⁸ R. Tomić, n. dj. (2), 180.

¹⁹ D. Božić-Bužančić, Južna Hrvatska u europskom fiziokratskom pokretu. Split 1995, 198.

²⁰ F. Cega, n. dj. (3), 585.

²¹ Isto.

²² F. Cega, n. dj. (3), 586.

²³ R. Tomić, n. dj. (2), 198.

Sastavljač potom prelazi na opis soba na prvom katu. Prostorije u tom dijelu kuće bile su namijenjene primanju gostiju te su bile bogato namještene i urešene. Portik ispred sobe za primanje, *portico inanzi la camera da ricever*, imao je osamnaest slika. Četiri su dobro očuvane običnih okvira, s prikazima bitaka. Četiri iste slike običnih okvira prikazuju četiri Sibile.²⁴ Iz inventara nije dovoljno jasno radi li se o četiri slike budući da stoji zapisano *4 simili alti di piedi tre larghi due con stazza a induratura ordinaria, che figurano quattro Sibile*, ili jednoj s prikazom četiri Sibile. U Muzeju jedan od bakropisa prikazuje četiri Sibile. Po sredini je slike tekst SIBYLLAE QVATOR...²⁵ Prema tome, u inventaru se prepoznaje još jedan bakropis iz spomenute zbirke. Dvije slike prikazuju bakanalije, još dvije iste seoske vedute a još šest je također s vedutama. Na žalost ni ovdje nije poznato ništa više o slikama. To ne začuduje previše. Primjerice u susjednom je Splitu u popisima slika sličan vrlo oskudan opis u inventarima XVIII. st., te prevladava ista tematika na slikama: vedute, portreti, krajolici, motivi iz života svetaca i sl.²⁶

Soba portreta, *camera de ritratti*, imala je deset slika. Opis prostora počinje nabrajanjem slika, *6 quadri di grandezza...*, s pozlaćenim okvirima. Jedna prikazuje Tobiju između vode i riba, druga Isakovu žrtvu, treća Borbu anđela s Jakovom, četvrta Jakovljeve ljestve, peta susret između kćeri i šesta Gideona. Još su dvije iste, velike, finoga okvira koje prikazuju, jedna nadbiskupa a druga nekog pretka imenom Zuanne. Za prvu prepostavljam da se radi o portretu Ivana Luke Garagnina (1722.-1783.), splitskog nadbiskupa, iz XVIII., st., koji se danas nalazi u Trstu kod nasljednika.²⁷ Dvije prikazuju Blaženu Djevicu Mariju u pozlaćenom okviru.²⁸ U tome su prostoru očito bile izložene najvrjednije slike koje je obitelj posjedovala. Međutim, ni ovdje niti u ostalim dijelovima kuće ne spominje se portret Dominika Garagnina (1761.-1848.), djelo Teodora Matteinia u Veneciji godine 1794., plaćenog tek nakon četiri godine, dakle 1798., vjerojatno nakon što je ovaj inventar napisan.²⁹ Možemo prepostaviti da se nije ni nalazio u kući u to vrijeme. Isto važi i za portret oca Dominika i Ivana Luke, Ante Marije Garagnina, koji se danas nalazi u Trstu kod ostatka obitelji.³⁰

Usput rečeno vezano za Matteinijeva djela činjenica jest da su Garagnini dosta vrijednih predmeta i umjetnina donosili za potrebe trogirske katedrale, gdje im je uostalom bila i obiteljska grobnica podignuta 1756. godine kako svjedoči natpis na njoj (SIBI SUISQUE: IOANNES GARAGNIN, ANNO MDCCLVI - Sebi i svojima: Ivan Garagnin godine 1756.). Još je R. Tomić³¹ izrazio sumnju da su posređivali pri kupnji jedne slike autora Teodora Matteinia. Njegova sumnja pokazala se točnom budući po arhivskoj građi očito je kako je ona upravo po narudžbi Garagnina dopremljena u Trogir.³² Godine 1805. (17. VII.) Girolamo de Lazara iz Padove platio je Matteiniu iznos od 1320 lira. Za poseban sanduk u

²⁴ F. Cega, n. dj. (3), 587.

²⁵ R. Tomić, n. dj. (2), 212.

²⁶ D. Božić-Bužančić, Prilog poznavanju interijera kuće u Splitu u XVIII. st. Izdanje HAS 6/1967.

²⁷ D. Božić-Bužančić, n. dj. (19), 201.

²⁸ F. Cega, n. dj. (3), 588.

²⁹ K. Prijatelj, Tizian i Dalmacija, Tiziano e Venezia. Venecija 1976., 541-542; Isti, Slikarska djela 19. stoljeća u Trogiru, Mogućnosti 9-10/1987, 943; Isti, Slikarstvo u Dalmaciji 1784.-1884. Split 1989., sl. 1; D. Božić-Bužančić, n. dj. (8), 58.

³⁰ I. L. Garagnin, Ekonomsko-politička razmišljanja o Dalmaciji. Split 1995., 245.

³¹ R. Tomić, n. dj. (2), 39.

³² Povijesni arhiv Splita, AFG, ADS 7/I.

kojemu se slika nosila još 96 lira. Dalje se navodi kako je slika naručena za kate-

dralu. Zajedno sa putnim troškovima koštala je 1512,6 lira. Očito se radi o slici sa prikazom Bl. Augustina Kažotića, Sv. Ivana Evandelistе i Sv. Jakova. Datacija se slaže sa onom u Tomičevoj knjizi, 1805. godina.

Dvije slike imala je i soba oružja, *camera dell' armi*.³³

Ivan Luka u svojoj jednostavno namještenoj sobi, *camera del sig. Gio. Luca*, koja je bila odraz njegovog karaktera, imao je u sobi na zidu samo jednu sliku s prikazom razapetog Krista, prema inventaru: *I quadro con belissima imagine di Crucifisso, con sua lastra di cristallo, con stazza alla capucina coll' orleto interno dorato, alto piedi uno e mezzo, largo uno*.³⁴

Portik ispred kapelice, *portico innanzi la chiesetta*, što je bio sastavni dio male kapelice koja je bila u produžetku (danas u kući Russo) služio je za molitvu pa je i tematika slika vezana za Kristov životni put, jedna s prikazom Navještenja, druga Poklon triju kraljeva a treća Križnog puta.³⁵ Dvije slike prikazuju dvije kraljice u zlatnom okviru te još dvije manje, vedute.

U portiku nedaleko od cisterne, *portico vicino la cisterza*, također su slike različitih prikaza: bitke kod otočja Ehinada u običnom zlatnom okviru, crtež lade, te još nekoliko njih s različitim motivima.³⁶

U inventaru se dalje opisuje izgled prostorija male romaničke katnice koja se naslonila na noviju Garagninovu kuću. Započinje gornjim katom, *antimezza*, u kojem su se nalazile četiri slike s pozlaćenim okvirom. Jedna prikazuje borbu Horacija s Kurijacijama, druga Quinta Kurcija (naziv treće je nečitak) i četvrta kralja Solomona. U prostoru je još osam slika pozlaćenih okvira s prikazima raznih veda.³⁷

Prostor ispod navedene prostorije, *mezza*, imao je također nekoliko slika: dvije s crnim okvirim, jednu s prikazom Judite i drugu Davida. Zatim su te dvije slike koje svjedoče o njihovim trgovачkim i ženidbenim vezama. Crtež lade kapetana Mlinarića.³⁸ Ivan Mlinarić bio je vlasnikom trgovачkog broda koji je prevozio trgovčku robu za Garagnine krajem XVIII. i početkom XIX. st.³⁹ Tu je i uokvirena diploma Bevilacque u pozlaćenom okviru. Garagnini su ženidbenim vezama bili povezani s hvarskom obitelji Bevilacqua.⁴⁰

U prostoru iznad podruma, *camera prima posta sopra il canevino*, opet nešto iz obitelji, uokvirena pjesma na svili u čast obrane doktorata nadbiskupa, vjerojatno Ivana Luke Garagnina, te dvije vedute.⁴¹

U drugom prostoru poviše podruma, *seconda camera sopra il canevino*, osim sedam okvira za slike spominje se jedna s prikazom neke prekrasne figure i natpisom SCHOLA ITALICA PICTURE.⁴² Očito se radi o još jednoj grafici iz već navedene zbirke, jer je glavnina nastala za mapu poznatog škotskog kolekcionara, trgovca i slikara Gavina Hamiltona pod nazivom *Schola Italica Picturae sive selec-*

³³ F. Cega, n. dj. (3), 588.

³⁴ F. Cega, n. dj. (3), 589.

³⁵ Isto.

³⁶ F. Cega, n. dj. (3), 590.

³⁷ Isto.

³⁸ Isto.

³⁹ Povijesni arhiv Splita, ADS 3/I a, ADS 13/4.

⁴⁰ D. Božić-Bužančić, Arhivsko spomeničko blago Trogira, Mogućnosti 10-11/1980, 1151.

⁴¹ F. Cega, n. dj. (3), 590-591.

⁴² F. Cega, n. dj. (3), 591.

Modestia et Vanitas

Giovanni Volpato, Skromnost i taština, bakropis iz mape *Schola Italica Picturae*, 1770. god.
(Muzej grada Trogira)

tae quaedam summorum e schola italica pictorum tabulae aere incisae cura et impensis Gavini Hamilton pictoris, tiskana u Rimu 1773. godine.⁴³ Natpis ispod slike u inventaru odgovara nazivu mape. To je još jedan od dokaza da su navedeni bakropisi iz spomenute mape. I ta je imala vrpcu i mašnu od zelene svile kao i ostale navedene grafike u inventaru.

Autor inventara dalje opisuje podrumske prostore u kojima nema ni slika niti okvira.

Slijedeći popis slika u inventaru, se može reći da je obitelj Garagnin posjedovala dosta veliku zbirku krajem XVIII. st. Tematika na njima uglavnom je vezana za povijest crkve te svetačkih života, povijesti, te vedute. Kolika je bila njihova vrijednost, čije su ih ruke stvarale, može se samo naslućivati. Vrlo rijetke slike moguće su se prepoznati po dosta šturom opisu. Izgleda da je sastavljač inventara veću pozornost poklanjao opisu okvira nego samom autoru slike ili tehnicu u kojoj je ona rađena. Ipak, inventar svjedoči da su Garagnini bili ljubitelji umjetnosti, ili ih je pak moda tjerala da zidove gotovo svih svojih prostorija ukrase slikama.

⁴³ Zbirka..., n. dj. (2) - Uvod; R. Tomić, n. dj. (2), 200-231.

DELLA FAMIGLIA GARAGNIN NEL SETTECENTO
SECONDO L'INVENTARIO DEI BENI DELL'ANNO 1798

Fani Celio Cega

Nell'Archivio storico di Spalato (Split) è depositato l'inventario dei beni della famiglia Garagnin, della fine del XVIII secolo, intitolato *Inventario degl'effetti mobili ed uttensili insevienti alla Casa di abitazione in Traù dellli Nobili sign. Fratelli Coo: Garagnin.*

Grazie ad esso apprendiamo, tra l'altro, quali dipinti costituivano il patrimonio pittorico di questa famiglia, e in che modo usava abbellire le pareti della sua dimora. Seguendo l'inventario si nota che praticamente in ogni locale, eccetto ovviamente le cantine, si trovavano dei dipinti. Raffiguravano soprattutto motivi religiosi e storici, e molto spesso vedute di città. Il compilatore dell'inventario tenne poco conto della necessità di indicare dimensioni, ed anche le altre notizie sono molto scarse. Per questo motivo oggi è difficile attribuire alcuni dipinti. Confrontandoli con i dipinti del lascito Garagnin al Museo civico di Traù, che ha oggi sede nel palazzo nobiliare un tempo proprietà di questa famiglia, si può riconoscere solo parte di quelli riportati nell'inventario. Parte di questi dipinti furono anche portati in Italia da questa famiglia quando, alla metà di questo secolo, abbandonò la Croazia. Della sorte degli altri non sappiamo niente. L'inventario testimonia l'amore per l'arte, o per la moda, dei Garagnin che li spinse a ornare di quadri tutte le pareti della loro dimora.